

De ontdekking van een nederzetting en een grafveld uit de metaaltijden

Archeologische prospectie n.a.v. het project 'Ring rond Brecht'

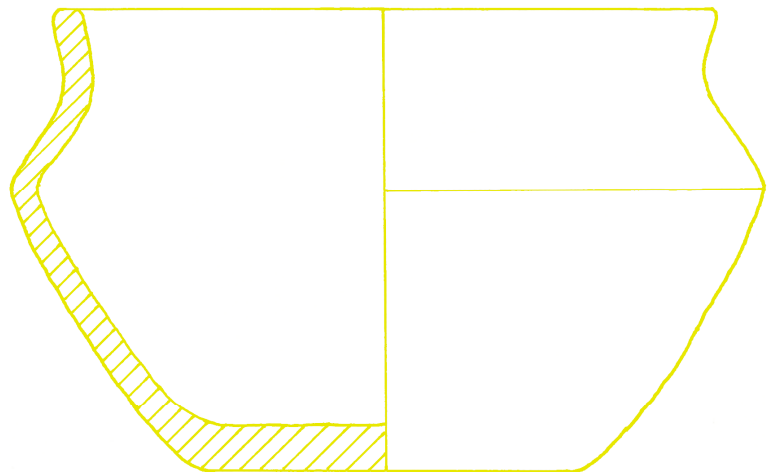
Kevin Bouckaert

AS Rapportage 2011-07

Versie 0.1 – 2011-04-28

In opdracht van Agentschap Wegen en Verkeer, Anna Bijnsgebouw, Lange Kievitstraat 111-113, bus 41, 2018 Antwerpen

Soort onderzoek:	☐ Opgraving ☒ Prospectie	
Site:	Brecht - Ringlaan, Veldstraat, E19, Papbosstraat	
Vergunningsnummer:	2011/084	2011/084(2)
Datum aanvraag:	21 maart 2011	21 maart 2011
Aanvrager:	Kevin Bouckaert	Kevin Bouckaert

© 2011 Archaeological Solutions bvba, Paardenstraatje 3, 2800 Mechelen

Foto's: Archaeological Solutions (tenzij anders vermeld)
Tekeningen: Archaeological Solutions (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Voor inhoud en strekking van ondertekende artikels zijn de auteurs zelf verantwoordelijk

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1 Inleiding	5
1.1 Basisgegevens	5
1.2 Reden van het onderzoek.....	6
1.3 Doel van het onderzoek.....	8
1.4 Samenvatting van het rapport.....	9
1.5 Dankwoord	9
2 Fysisch-geografische en historische context	10
2.1 Geografische situering	10
2.1.1 Landschappelijke en ruimtelijke situering	10
2.1.2 Geologie en geomorfologie	10
2.2 Historische achtergrond	12
3 Onderzoeksmethode	14
4 Onderzoeksresultaten	15
4.1 Sporen en structuren	15
4.1.1 Zone 1 (Sleuf 1 t.e.m. Sleuf 18).....	15
4.1.1.1 Sleuf 1 tot 5	15
4.1.1.2 Sleuf 6 tot 9	15
4.1.1.3 Sleuf 11 tot 13	15
4.1.1.4 Sleuf 14-18	17
4.1.2 Zone 2 (Sleuf 19 tot Sleuf 45)	18
4.1.2.1 Sleuf 19-23.....	18
4.1.2.2 Sleuf 24-38 + Sleuf 45.....	22
4.1.2.3 Sleuf 39-44	26
4.1.3 Zone 3 (Sleuf 46-51)	30
4.1.3.1 Sleuf 46-48.....	30
4.1.3.2 Sleuf 49-51.....	35
4.2 Vondsten.....	37
4.2.1 Ruimtelijke spreiding	37
4.2.2 Beschrijving	37
5 Besluit	38
5.1 Analyse en synthese.....	38
5.2 Conclusies en aanbevelingen.....	38

6 Lijsten.....	40
6.1 Literatuurlijst	40
6.2 Verklarende woordenlijst	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6.3 Lijst van gebruikte afkortingen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6.4 Chronologietabel.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6.5 Lijst van afbeeldingen	41
7 Bijlagen	43
Colofon.....	44

1 Inleiding

1.1 Basisgegevens

Project	
Naam	Ring rond Brecht
Soort onderzoek	Prospectie met ingreep in de bodem
Projectcode	10-AS-07
Gemeentecode	RING - BRECHT
Opgravingsvergunning	2011/084: tot het uitvoeren van een prospectie met ingreep in de bodem t.a.v. dhr. Kevin Bouckaert 2011/084(2): archeologische controle met een metaaldetector t.a.v. dhr. Kevin Bouckaert
Betrokken partijen	
Opdrachtgever	Agentschap Wegen en Verkeer Anna Bijnsgebouw, Lange Kievitstraat 111-113, bus 41 2018 Antwerpen
Uitvoerder	Projectbureau Archaeological Solutions bvba Kevin Bouckaert & Ilse Huylbroeck Paardenstraatje 3, 2800 Mechelen
Begeleiding	Provincie Antwerpen – Dienst Erfgoed dhr. Ignace Bourgeois Koningin Elisabethlei 22 - 2018 Antwerpen
Bevoegd gezag	Vlaamse Overheid, Ruimte en Erfgoed mevr. Annick Arts & mevr. Alde Verhaert Koning Albert II-laan 19 bus 3 - 1210 Brussel
Geolocatie	
Provincie	Antwerpen
Gemeente	Brecht
Plaats	Brecht

Toponiem	Ringlaan, Veldstraat, E19, Papposstraat
Onderzoeksgebied	
Ligging	gelegen aan de E19
Grootte	ca. 6 ha
Kadastrale gegevens	Brecht, Afdeling 3, Sectie C, Percelen: 253K (partim), 253M (partim), 253N (partim), 254C (partim), 255A (partim), 266B (partim), 271B (partim), 271C (partim), 273G (partim) & Afdeling 3, Sectie D, Percelen: 25F (partim), 25H (partim), 748G (partim), 768A (partim), 769F (partim), 781A (partim), 782B (partim), 782C (partim), 783B (partim), 783E (partim), 786E (partim), 787P (partim), 788B (partim), 800E (partim) en 805G (partim)
Hoogte maaiveld	
Resultaten	
Periode	Bronstijd/IJzertijd tot moderne tijd
Complextype	grondsporen
Beheer en plaats documentatie	Projectbureau Archaeological Solutions bvba Paardenstraatje 3, 2800 Mechelen (met digitale en analoge kopieën aan CAI, Ruimte en Erfgoed, opdrachtgevers)
Beheer en plaats vondsten	

1.2 Reden van het onderzoek

Op vraag van het Agentschap Ruimte en Erfgoed werd in opdracht van het Agentschap Wegen en Verkeer vanaf 28 maart t.e.m. 15 april 2011 een archeologische prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd door projectbureau Archaeological Solutions bvba en dit ter hoogte van de Veldstraat, de E19, de Ringlaan en de Papposstraat te Brecht (Afb. 1). Deze prospectie kadert in de plannen van het aanleggen van een ringweg rond Brecht met bijbehorend op- en afrittencomplex langsheen de E19. Het project omvat de tweede fase van de aanleg van deze ringweg te Brecht door het Agentschap Wegen en Verkeer. Het project valt uiteen in verschillende delen:

- de aanleg van een nieuwe toegang tot de KMO-zone door de Ringlaan te verlengen tot de Veldstraat (ca. 320m x 20m = 6400m²);
- de aanleg van een rotonde aan de Veldstraat: oppervlakte: ca. 2000 m²;
- de aanleg van de ringweg van de E19 tot aan de Veldstraat (ca. 175m x 40m en 100m x 22m = 9200 m²);
- de aanleg van een op- en afrittencomplex richting Nederland aan de E19 (ca. 380m x 10m en 390m x 11m = 8100 m²);
- de aanleg van de ringweg van de E19 tot aan het nieuwe ronde punt op de Wuustwezelsesteenweg (ca. 425m x 35m, 75m x 40m en 225m x 60m = 31.375 m²). Dit tracé loopt gedeeltelijk evenwijdig met de Papposstraat.

Afb. 1: Situering plangebied (Bron: www.Google.com)

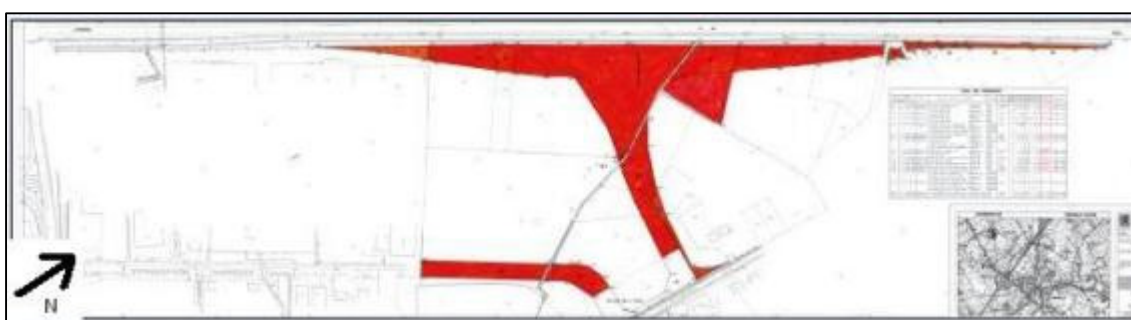
De bodemingrepen die gepaard gaan met de aanleg van de ringweg en het op- en afrittencomplex zijn van dien aard dat het de verstoring van het archeologisch erfgoed met zich mee brengt. Daarom werd door het Agentschap Ruimte en Erfgoed bepaald dat er voorafgaand een archeologische prospectie van het terrein wenselijk was. Het te onderzoeken gebied werd bovendien nooit archeologisch onderzocht en bijgevolg is zijn archeologische potentie alsnog onbekend. Het hier voorgestelde vooronderzoek was dan ook een aangewezen mogelijkheid om het projectgebied archeologisch te evalueren.

De archeologische prospectie van het terrein werd uitgevoerd in opdracht van het Agentschap Wegen en Verkeer op de percelen die kadastraal bekend zijn als: Brecht, Afdeling 3, Sectie C, percelen: 253K (partim), 253M (partim), 253N (partim), 254C (partim), 255A (partim), 266B (partim), 271B (partim), 271C (partim), 273G (partim) en Afdeling 3, Sectie D, Percelen: 25F (partim), 25H (partim), 748G (partim), 768A (partim), 769F (partim), 781A (partim), 782B (partim), 782C (partim), 783B (partim), 783E (partim), 786E (partim), 787P (partim), 788B (partim), 800E (partim) en 805G (partim) (Afb. 2 en 3). Het plangebied heeft een totale oppervlakte van ca. 6 ha en is momenteel in gebruik als akkerland en weiland. De gronden waren op het moment van het onderzoek in bezit van het Agentschap Wegen en Verkeer. Het betredingsrecht van bovenstaande percelen vormde dan ook geen enkel probleem.

De archeologische prospectie werd uitgevoerd tussen 28 maart en 15 april 2011 en dit door projectarcheoloog Kevin Bouckaert met medewerking van archeoloog Ilse Huylenbroeck, beiden in dienst van het projectbureau Archaeological Solutions bvba. De begeleiding en bijkomende advisering gebeurden door dhr. Ignace Bourgeois, archeoloog bij de provincie Antwerpen-Dienst Erfgoed en mevr. Annick Arts en mevr. Alde Verhaert van het Agentschap Ruimte en Erfgoed. De nodige graafwerken voor het openleggen van de proefsleuven werden uitgevoerd door de firma Hens.

Afb. 2: Kadaster zone tussen rotonde richting Wuustwezel

Afb. 3: Kadaster zones tussen Vladstraat en E19

1.3 Doel van het onderzoek

Aangezien de aanleg van de ringweg rond Brecht en het op- en afrittencomplex ter hoogte van de E19 gepaard gaan met bodemversturende ingrepen en de kennis over archeologische sites in de onmiddellijke omgeving werd door het Agentschap Ruimte en Erfgoed beslist om het desbetreffende terrein voorafgaand aan een archeologisch prospectie te onderwerpen.

Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is dan ook een archeologische evaluatie te maken van het terrein, dit door archeologische sites te detecteren, af te lijnen en ze samen met eventuele vondsten te registreren, teneinde de noodzaak voor - en concrete aanbevelingen m.b.t - eventueel archeologisch vervolgonderzoek te kunnen formuleren. Dit laatste in samenspraak met het Agentschap Ruimte en Erfgoed Vlaanderen. Hierbij moeten volgende vragen beantwoord worden:

- zijn er sporen aanwezig?
- zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- hoe is de bewaringstoestand van de sporen (goed, gebioturbeerd, ...)?
- maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

In eerste instantie zal de aan- of afwezigheid van archeologische sites vastgesteld dienen te worden op basis van de archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Hierbij worden in het volledige tracé van de ringweg en de overige deelzones om de 10 m proefsleuven getrokken.

Op basis van de archeologische vindplaatsen in de nabijheid van het plangebied en de gunstige bodemkundige en topografische omstandigheden is de kans reëel dat bij de aanleg van de ring rond Brecht eveneens nieuwe vindplaatsen aan het licht komen.

1.4 Samenvatting van het rapport

In dit rapport worden de resultaten van de archeologische prospectie met ingreep in de bodem n.a.v. het project 'Ring rond Brecht' uiteengezet. Hierbij worden de sporen, structuren en vondsten uitvoerig besproken, waar mogelijk worden de sporen en structuren gedateerd en geïnterpreteerd. Dit om uiteindelijk te komen tot het beantwoorden van de vooropgestelde onderzoeksvragen en het formuleren van een strategie voor het eventuele vervolgonderzoek.

1.5 Dankwoord

Graag wensen we in de eerste plaats het Agentschap Wegen en Verkeer te danken voor het vertrouwen dat het als opdrachtgever in het projectbureau Archaeological Solutions heeft gesteld.

Onze dank gaat ook uit naar dhr. Ignace Bourgeois, archeoloog bij de provincie Antwerpen – Dienst Erfgoed, voor de begeleiding en bijkomende advisering. Mevr. Annick Arts en mevr. Alde Verhaert wensen we te danken, die in hun functie als erfgoedconsulenten bij het Agentschap Ruimte en Erfgoed, bereid werden gevonden om advies te verschaffen.

Verder gaat onze dank uit naar de firma Hens, die de graafwerken alsook de opmetingen uitvoerde, voor de goede samenwerking op het terrein.

2 Fysisch-geografische en historische context

2.1 Geografische situering

2.1.1 Landschappelijke en ruimtelijke situering

De site is gelegen in de gemeente Brecht (provincie Antwerpen). Deze gemeente bestaat naast Brecht zelf nog uit de deelgemeenten Sint-Job-in-'t-Goor en Sint-Lenaarts. Het plangebied situeert zich ten noordwesten van de dorpskern, langsheen de Papbosstraat, de E19 en de Veldstraat.

2.1.2 Geologie en geomorfologie

Brecht is gelegen in de Antwerpse Kempen. Geologisch gezien dagzomen in de omgeving van Brecht, alsook binnen het plangebied, Tertiaire en Pleistocene zanden, die rusten op de onderliggende sedimenten van Quartaire oorsprong (Pleistoceen).

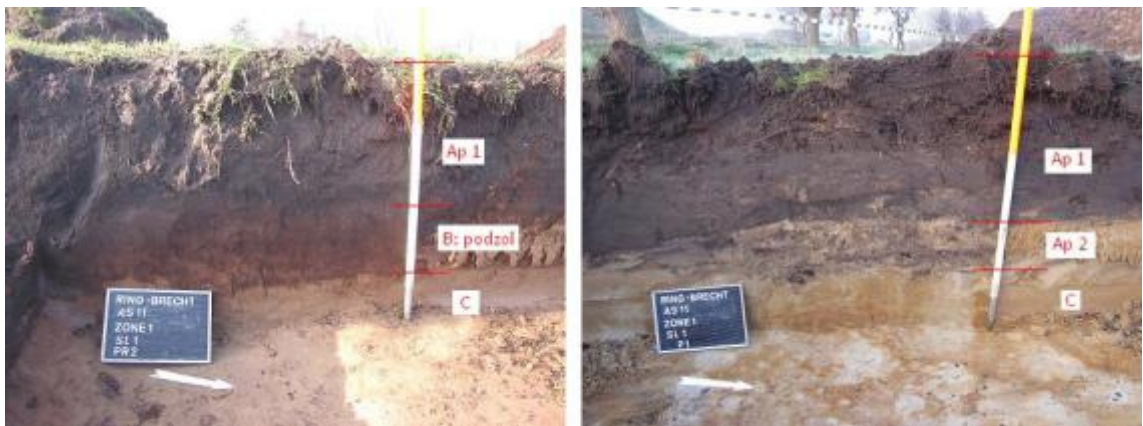
Volgens de bodemkaart (Afb. 4) komen er in de omgeving van het plangebied meerdere bodemtypes voor. Het deel ten westen van de E19 bevindt zich op de flank van een hoger gelegen deel van het terrein (Zdg en Zdm). Ten oosten van diezelfde snelweg bevinden zich de zogenaamde plaggenbodems (Zbm, Zcm en Zdm) die zich kenmerken door een dik plaggendek dat een afdekkende functie vervult ten opzichte van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed. Algemeen kunnen we stellen dat het terrein wordt gekenmerkt door een droge tot matig natte zandbodem met dikke, antropogene humus-A horizont (>60 cm).

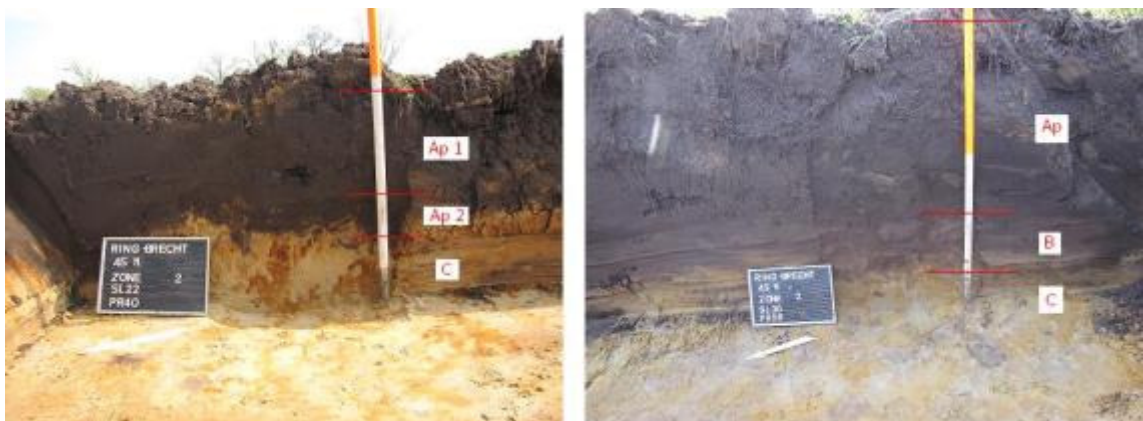
Afb. 4: Bodemkaart (Bron: Geo-Vlaanderen)

Bij het proefsleuvenonderzoek werden er in het totaal 93 bodemprofielen (35 in zone 1, 36 in zone 2 en 12 in zone 3) uitgezet met een optimale spreiding om zodoende een goed beeld te krijgen van de bodemopbouw en de eventuele verstoringsgraad binnen de grenzen van het plangebied.

De bodemopbouw is in Zone 1 voor grote delen van het terrein gelijkaardig (Afb. 5). Het betreft voornamelijk een Ap1/Ap2-C-opbouw, waarbij de Ap1-laag een dikte heeft van gemiddeld 45 cm. Deze laag heeft een donkerbruin/grijze kleur. De Ap1- en Ap2-lagen zijn het resultaat van de intensieve landbouw in het gebied. Het plangebied is tot nu toe in gebruik geweest als akker- en weiland. In enkele delen hebben we een Ap1-B-C-opbouw in het profiel, waarbij een duidelijke podzol is op te merken. In Zone 2 heeft de bodem in de noordelijke delen eveneens een Ap1/Ap2-C-opbouw, maar vertoont in het zuiden een Ap-B-C-opbouw (Afb. 6). De bodem in Zone 3 wordt gekenmerkt door eveneens een Ap1/Ap2-C-bodemopbouw (Afb. 7). De C-horizont heeft een lichtbruine tot beige kleur en vertoont regelmatig ijzerhoudende vlekken. Over het algemeen genomen varieert de diepte van de C-horizont t.o.v. het maaiveld tussen de 70 en de 90 cm, met uitzonderlijk een diepte van 50 à 60 cm.

Afb. 5: Bodemprofielen Zone 1

Afb. 6: Bodemprofielen Zone 2

Afb. 7: Bodemprofiel Zone 3

2.2 Historische achtergrond

Brecht kent van in de prehistorie een lange bewoningsgeschiedenis. Heel wat archeologische onderzoeken op het grondgebied van de gemeente Brecht hebben al aangetoond dat er in de omgeving al een dergelijk lange occupatie heeft plaatsgevonden. De meeste van deze sites waren op voorhand niet gekend, en werden pas aangetroffen na een uitgebreid vooronderzoek. Dit is o.a. vastgesteld bij het onderzoek in het kader van de aanleg van de Hoge Snelheidslijn of HSL.

Het grootschalig archeologisch onderzoek op het HSL-traject werd uitgevoerd door de provincie Antwerpen en dit in de periode vanaf maart 1999 tot in juli 2003. Er werden in het totaal zeven sites opgegraven, waarvan vier op het grondgebied van de gemeente Brecht (Afb.5): Brecht-Moordenaarsven, Brecht-Zoegweg, Brecht-Hanenpad en Brecht-Melkweg, de andere sites zijn gelegen in de gemeenten Ekeren, Loenhout en Meer (Verbeek, Delaruelle & Bunge-neers 2004, p. 385-390). De bewoningsresten en sporen die werden teruggevonden tijdens het ganse onderzoek dateren uit het Mesolithicum (Midden-Steentijd), de volledige IJzertijd, de inheems-Romeinse periode en de vroege en volle middeleeuwen (Delaruelle, Maes & Verbeek 2003, p.115).

Afb. 8: Kaart met aanduiding van de sites op het HSL-traject + situering plangebied (groene cirkel)

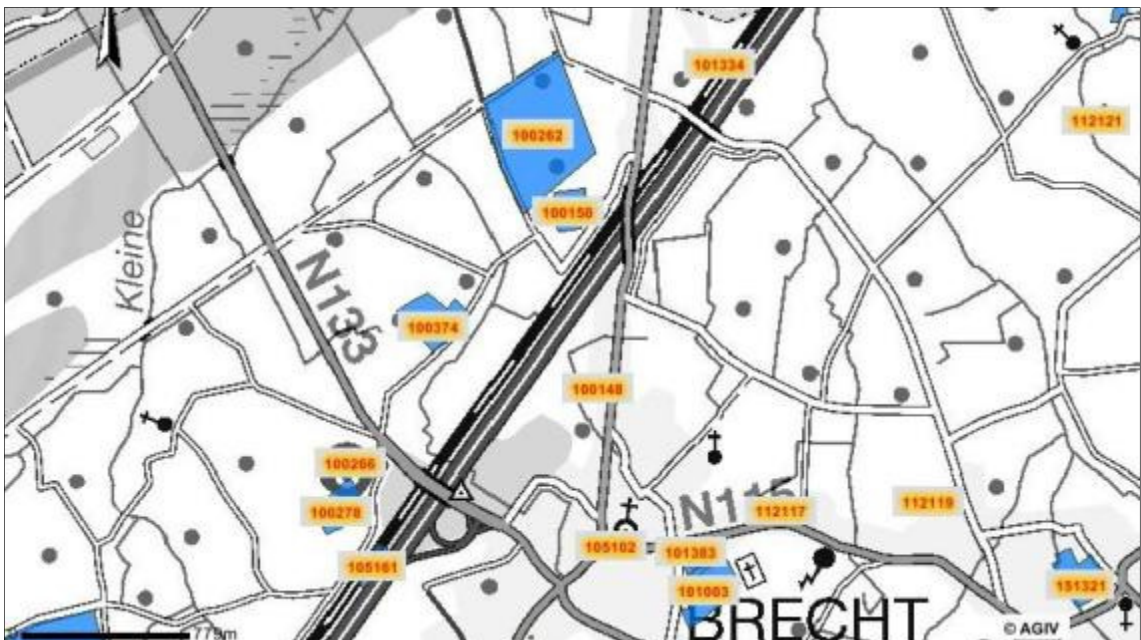
In de omgeving van de toekomstige ring rond Brecht werden sites uit de IJzertijd (ca. 800 – 57 v.Chr.) en de middeleeuwse periode aangesneden. Tijdens de opgravingen van de grafheuvel op Brecht-Moordenaarsakker werden resten van begravingen uit de late Bronstijd aangetroffen. Dit is echter de enige vondst die in deze periode kan gesitueerd worden (Delaruelle, Maes & Verbeek 2003, p. 115). Sporen uit de IJzertijd werden o.a. gevonden op de sites Brecht-Zoegweg en Brecht-Hanenpad. Het betreft hier nederzettingssporen, zowel hoofdgebouwen als bijgebouwen en kuilen. Op de site langsheen het Hanenpad werd er ook een geïsoleerde waterput aangetroffen. Op basis van het aardewerk dat in de meeste sporen werd aangetroffen, konden desbetreffende structuren in de IJzertijd geplaatst worden. De geanalyseerde houtskool van beide sites bevestigt deze datering. Wel konden niet alle structuren direct gedateerd worden, maar wel basis van een aantal kenmerken uit de IJzertijd (Delaruelle, Maes & Verbeek 2003, p. 120-129). Op de site Brecht-Zoegweg werden ook vondsten aangetroffen die te dateren zijn in de Romeinse periode. De vondsten wijzen op een landelijke bewoningskern die al snel in aanraking kwam met de Romeinse cultuur (vanaf de 1ste eeuw n.Chr.). De bewoning lijkt echter al te

verdwijnen in de 3de eeuw n.Chr. (Delaruelle, Verbeek & Declercq 2004, p. 254-256). Naast de talrijke bewoningsresten uit de IJzertijd en in mindere mate uit de inheems-Romeinse periode, werden op de sites te Brecht gelegen op het HSL-traject (Hananpad en Zoegweg) heel wat resten uit de vroege en volle middeleeuwen aangetroffen. Het betreft ook hier talrijke bewoningsporen. De middeleeuwse bewoning op de site Brecht-Zoegweg vertoont echter geen continuïteit, terwijl er ter hoogte van Brecht-Hananpad een duidelijke fasering op te merken is van de nederzetting (Verbeek & Delaruelle 2004, p. 265-291 en p. 310).

Niet ver van de archeologische prospectie werden er in het gehucht Overbroek (Capelakker) eveneens nederzettingssporen uit de metaaltijden, meerbepaald uit de Midden-IJzertijd, opgegraven. Ook hier werden sporen van hoofdgebouwen, talrijke bijgebouwen en een aantal grote kuilen en enkele greppels aangetroffen. Daarnaast werden er drie kuilen teruggevonden die mogelijk geïnterpreteerd kunnen worden als 'haardkuilen', dit op basis van de brandsporen. De meerderheid van het aangetroffen aardewerk is wellicht lokaal geproduceerd. Het gaat daarbij om gebruiksaardewerk (vnl. Potten), opgedeeld in vijf groepen op basis van de wandbehandeling (glad of gepolijst, ruw, besmeten, versierd en niet te bepalen). Aan de hand van de gegevens kon slechts één bewoningsfase worden vastgesteld op de site 'Capelakker', te dateren in de Midden-IJzertijd op basis van het aardewerk (Gautier & Annaert 2006).

Tot slot vermeldt de CAI een aantal vindplaatsen in de onmiddellijke nabijheid van het plangebied die voornamelijk zijn waargenomen d.m.v. luchtfotografie (Afb. 9). Zo zijn er ter hoogte van de Stapelheide (CAI: 100374) o.a. vier cirkels (mogelijk restanten van grafheuvels) en lineaire structuren opgemerkt.

Tijdens ons onderzoek werden ook de aangrenzende zones ter hoogte van het industrieterrein archeologisch onderzocht. Dit vooronderzoek kadert in de plannen van de uitbreiding van de industriezone naar de Veldstraat en de toekomstige ring rond Brecht toe. Deze industriezone wordt ontwikkeld door Igean en werd archeologisch onderzocht door Condor Archaeological Research. Ook hun resultaten hebben een invloed op onze resultaten en aanbevelingen voor verder onderzoek.

Afb. 9: Kaart met locaties van vindplaatsen (Bron: CAI)

3 Onderzoeksmethode

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem ter hoogte van de Veldstraat, de E19, de Ringlaan en de Papposstraat te Brecht werd uitgevoerd van 28 maart t.e.m. 15 april 2011. Om het terrein op voldoende wijze te kunnen evalueren op de archeologische waarde diende de totale af te graven oppervlakte minimum 18% (= 10.350 m²) van het te prospecteren terrein (ca. 6 ha) te bedragen. Hierbij werd 16,5% (= 9.500 m²) opengelegd d.m.v. parallelle sleuven in een vast grid met een onderlinge afstand van maximum 10 m en 2,5% (= 1.425 m²) d.m.v. kijkvensters en/of dwarssleuven.

Het plangebied werd opgedeeld in drie zones: Zone 1 is de zone tussen de E19 en de rotonde naar Wuustwezel, Zone 2 is de zone voor de aanleg van de op- en afrittencomplex aan de E19 en de ringweg tussen het complex en de Veldstraat en Zone 3 komt overeen met de weg die wordt aangelegd tussen het industrieterrein en de Veldstraat (verlengde van de Ringlaan). In het totaal werden in deze drie zones 50 sleuven getrokken (17 sleuven in Zone 1, 23 sleuven in Zone 2 en 6 sleuven in Zone 3) en 12 kijkvensters aangelegd (cfr. grondplan in bijlage).

Het uitgraven van de proefsleuven gebeurde door een kraan met tandenloze graafbak, waarvan de bakbreedte minstens 1,8-2 m bedraagt. Teneinde de sporen in het archeologisch leesbaar niveau te kunnen waarnemen en evalueren werden de sleuven, indien nodig, manueel opgeschaafd en onderzocht. De sleuven werden systematisch gecontroleerd met de metaaldetector om zo eventuele metaalvondsten te recupereren.

De sleuven worden – indien de aanwezigheid van sporen daartoe aanleiding geeft – aangevuld met kijkvensters, op het terrein zelf te bepalen door de vergunninghoudende archeoloog en in overleg met de erfgoedconsulent van Ruimte en Erfgoed Vlaanderen, dit in functie van een betere inschatting van de sporendichtheid.

Alle aangetroffen sporen werden volledig onderzocht: manueel opgeschoond, gefotografeerd, beschreven m.b.v. een sporenformulier (cfr. bijlage sporenlijst), en ingemeten met GPS (X-, Y-, Z-coördinaten, de hoogte Oostends Peil: TAW, cfr. gegeorefereerd overzichtsplan). Gebeurlijke vondsten in het vlak werden geregistreerd en waar nodig gekoppeld aan grondsporen (cfr. bijlage vondstenlijst). De exacte ligging van de proefsleuven, sporen en profielen werden door de landmeter van Hens opgemeten. Met het oog op het geven van een deskundig advies, behoorde het nemen van een foto van ieder opgeschoond wandprofiel, waarbij voor een accurate beschrijving van ieder profiel werd gezorgd (cfr. bijlage profieltekeningen). In het totaal werden er 93 wandprofielen uitgezet over het ganse terrein met een goede spreiding, teneinde een duidelijk en volledig beeld te verkrijgen van de bodemopbouw. Een selectie van de sporen werd gecoupeerd om tot een goede algemene interpretatie te komen en een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen. Deze coupes werden eveneens gefotografeerd opgetekend (schaal 1:20) en beschreven.

4 Onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de archeologische prospectie uiteengezet. Per zone worden de sporen en structuren beschreven en indien mogelijk geïnterpreteerd en gedateerd, gevolgd door een overzicht van de vondsten.

4.1 Sporen en structuren

4.1.1 Zone 1 (Sleuf 1 t.e.m. Sleuf 18)

Zone 1 situeert zich tussen de E19 en de rotonde naar Wuustwezel (= ca. 31.375 m² van het plangebied). In deze zone werden 17 sleuven getrokken en 104 sporen benoemd. Om de beschrijving van de sleuven en sporen te vergemakkelijken, is deze zone opgesplitst in 4 delen:

- Deel 1 (sleuven 1 tot 5): perceel dat onmiddellijk gelegen is aan de Oudaenstraat;
- Deel 2 (sleuven 6 tot 9): perceel gelegen aan de Oudaenstraat, in het verlengde van de sleuven in deel 1;
- Deel 3 (sleuven 11 tot 13): perceel gelegen ten zuidoosten van de Papbosstraat;
- Deel 4 (sleuven 14 tot 18): sleuven evenwijdig met de Papbosstraat.

4.1.1.1 Sleuf 1 tot 5

In deze sleuven werden er 16 sporen aangeduid. Naast enkele recente kuilen betreft het twee recente perceelsgreppels die over het ganse terrein lopen en in elke sleuf werden aangetroffen. De inhoud van de perceelsgreppels bestaat uit donker bruin, humeus zand (Afb. 10). Om het verloop van één van deze perceelsgreppels (S012/S013) te volgen werd er een kijkvenster (kv 1, Afb. 11) aangelegd. Hierbij bleek de perceelsgreppel echter niet overal even diep te gaan.

Afb. 10: Perceelgreppel

4.1.1.2 Sleuf 6 tot 9

In de sleuven 6 t.e.m. 9 werden geen sporen aangetroffen. Wel kon in de profielen een duidelijk ontwikkeling van een podzol worden opgemerkt (zie 2.1.2 Geologie en geomorfologie).

4.1.1.3 Sleuf 11 tot 13

In deze sleuven werden sporen S017 t.e.m. S046 aangetroffen. Een aantal van deze sporen zijn recente puinkuilen met o.a. baksteenpuin (S030, S031, S041 & S042). Naast deze recente puinkuilen werden een aantal greppels aangetroffen die dwars over het perceel lopen (Afb. 12). Het zand in de greppels is over het algemeen donkerbruin-grijs van kleur met lichtbruine vlekken. In één van deze greppels (S018) werd een fragmentje geglazuurd aardewerk aangetroffen. Een zestal sporen werden gecoupeerd, waarvan er drie natuurlijk bleken te zijn (S021, S023, S035). Op dit perceel werd een tweede kijkvenster (kv 2) opengelegd ter hoogte van een drietal sporen (S026-S028), maar hierbij werden echter geen andere sporen aangetroffen.

Afb. 11: Kijkvenster 1

Afb. 12: Greppels in sleuf 11

4.1.1.4 Sleuf 14-18

Deze sleuven werden evenwijdig getrokken met de Papposstraat, waarbij Sleuf 14 en 15 zich aan de ene kant (zuidoosten) van de straat bevinden, en sleuven 16 tot 18 aan de andere kant van deze weg zijn aangelegd.

In sleuven 14 en 15 werden een aantal sporen aangetroffen (S047-S076), alsook enkele recente verstoringen die niet als spoor zijn benoemd. In één van de sporen (S073) werd een geglazuurd scherfje gevonden. Dit spoor is een paalkuil en werd dan ook gecoupeerd (Afb. 13). De inhoud van de paalkuil bestaat uit bruin en lichtbruin gevlekt zand en heeft een afmeting van 28 op 24 cm, met een diepte van ca. 15 cm. Kuil S074 heeft dezelfde inhoud als de paalkuil. Dit spoor is rechthoekig van vorm en heeft een afmeting van 80 op minimaal 35 cm, aangezien het spoor verdwijnt in de sleufwand. In dit spoor werd geen materiaal gevonden, maar dateert wellicht uit dezelfde periode als S073 en dit op basis van de gelijkaardige inhoud. Nog vijf andere sporen in deze twee sleuven werden gecoupeerd, waarbij twee greppels (S052 en S063) (Afb. 14). Eén van de sporen bleek daarbij natuurlijk te zijn. Naast de sporen werd er een bom (vermoedelijk uit WOII) aangetroffen in Sleuf 15.

Afb. 13: Greppel S052 in grondvlak en in coupe

Afb. 14: Greppel S052 in grondvlak en in coupe

Ten noordwesten van de Papposstraat werden nog eens drie sleuven getrokken (Sleuf 16 tot 18), eveneens evenwijdig met de straat. Deze sleuven zijn zeer sterk verstoord door recente vergravingen, waarin plastic werd aangetroffen. In de eerste sleuf langsheen de Papposstraat (Sleuf 16) werden 22 sporen benoemd (S077 t.e.m. S104). De meeste sporen zijn echter ook als recent te beschouwen, dit op basis van de heterogene inhoud van de sporen (Afb. 15). Twee sporen in deze sleuf werden gecoupeerd. In de twee overige sleuven werden slechts vijf sporen gevonden, als gevolg van de hoge graad van verstoring in desbetreffende sleuven. Drie van

deze sporen zijn waarschijnlijk recent (o.b.v. de losse en homogene samenstelling) en één van deze sporen (S101) bleek natuurlijk in coupe.

4.1.2 Zone 2 (Sleuf 19 tot Sleuf 45)

Zone 2 is de zone waar de aanleg van de open afrittencomplex aan de E19 wordt voorzien en de ringweg tussen het complex en de Veldstraat. In het totaal werden hier 23 sleuven aangelegd. In deze sleuven werden de sporen S105 t.e.m. S268, S362-S364 en S369-S373 benoemd. Ook deze zone is voor het gemak opgesplitst in drie delen, op basis van een beek die dwars over het terrein loopt:

- Deel 1 (sleuven 19 tot 23): De uiterst noordoostelijke percelen van het plangebied, waarbij de sleuven parallel met de E19 werden aangelegd;
- Deel 2 (sleuven 24 tot 38 en sleuf 45): Het tweede deel (= afrit van E19 + deel van de ringweg), ook hier werden de sleuven parallel met de E19 getrokken;
- Deel 3 (Sleuf 39 tot Sleuf 44): Het derde deel (= ringweg naar de Veldstraat) waarbij de sleuven getrokken werden vanaf de beek naar de Veldstraat toe.

Afb. 15: Kuil S082 met heterogene inhoud

4.1.2.1 Sleuf 19-23

De meerderheid van de sporen (S105 t.e.m. S160) die zijn aangetroffen in deze sleuven zijn toe te schrijven aan greppels en grachten die haaks over het terrein lopen en bijgevolg in de meeste sleuven zijn teruggevonden. Hierbij betreft het voornamelijk recente perceelsgreppels en -grachten (o.a. S106), waarbij de inhoud bestaat uit donkerbruin-grijs humeus zand. Daarnaast zijn er echter ook een aantal greppels aangetroffen met een compactere inhoud. Ter hoogte van twee parallelle greppels (S135 en S136) is een kijkvenster (kv 4) aangelegd om het verloop van deze greppels na te gaan (Afb. 16). De inhoud van beide greppels, alsook de andere greppels die parallel lopen met deze twee greppels (o.a. S134), bestaat uit bruin en lichtbruin gevlekt, heterogeen zand (Afb. 17). Een datering van de greppels is moeilijk te maken, aangezien er geen materiaal is gevonden in de greppels. Twee andere greppels (S113/141/146 & S119) in dit deel van Zone 2 hebben een heterogene inhoud van bruine en grijze vlekken en blijken in profiel duidelijk afgedekt te zijn door de bovenste bodemlaag. Nog in het profiel is op te merken dat de greppels twee opvullingslagen vertonen, waaruit kan afgeleid worden dat de greppels twee verschillende fasen hebben gekend (Afb. 18).

In de eerste sleuf onmiddellijk langs de E19 (Sleuf 19) werd eveneens een waterput aangetroffen, S137 (Afb. 19). In deze waterput werd een wandscherf in grijs, hardgebakken aardewerk teruggevonden, wat een laat- of postmiddeleeuwse datering doet vermoeden. Ter hoogte van deze waterput werd een kijkvenster (kv 3) opgelegd (cfr. Afb.20). In de waterput zijn er twee boringen gezet om de interpretatie als waterput te verifiëren (Afb. 21).

Afb. 17: Kijkvenster 4 met twee parallelle greppels (S135 en S136)

Afb. 16: Coupe op greppel S135

Afb. 19: Greppel S113 in grondvlak en in profiel

Afb. 18: Waterput S137

Afb. 21: Kijkvenster 3

Afb. 20: Boring (B1) uit de kern van de waterput

4.1.2.2 Sleuf 24-38 + Sleuf 45

Ook in deze sleuven zijn heel wat recente perceelsgreppels aangetroffen die haaks over het ganse terrein lopen. Deze perceelsgreppels hebben ook hier een donkerbruingrijze, humeuze samenstelling en bevinden zich voornamelijk op de noordelijke percelen van dit deel van Zone 2 (Afb. 22).

Afb. 22: Perceelsgreppel S243

In sleuf 25 werden twee paalkuilen aangetroffen die, na het verbreden van de sleuf d.m.v. een kijkvenster (kv 6), bleken te behoren tot een vierpalige spieker of graanschuurtje (S175, S176, S178 & S179) (Afb.23 & Fig. 1). De paalkuilen bevatten bruin en lichtbruin gevlekt zand. De vier sporen zijn rond van vorm en hebben een diameter van ca. 22 cm. Eén van deze paalsporen werd gecoupeerd (S175), waarbij het spoor een diepte bleek te hebben van ca. 14 cm (Afb.24). Ook in Sleuf 27 werd een paalkuil (S215) aangetroffen dat vermoedelijk toebehoort tot een vierpalige spieker (Afb. 25). Er werd een kijkvenster (kv 8) aangelegd ter hoogte van dit spoor, dit leverde echter geen andere sporen op, waardoor aangenomen mag worden dat de spieker zich aan de andere kant van de sleuf situeert. Paalkuil S215 bevat grijs tot lichtgrijs gevlekt zand en heeft een diameter van 21 cm. In coupe heeft de paalkuil een diepte van 18 cm. Tevens werd er ter hoogte van de spieker in Sleuf 25 nog een paalkuil aangesneden in Sleuf 24 (S162). Deze paalkuil is lichtbruin en lichtgrijs gevlekt en is ovaal van vorm. Het spoor heeft in grondplan een lengte van 42 cm en een breedte van 33 cm. In coupe heeft het spoor een diepte van ca. 14 cm (Afb.26). De paalkuil kan echter nog niet worden toegeschreven aan een structuur.

Afb. 23: Kijkvenster 6 met spieker

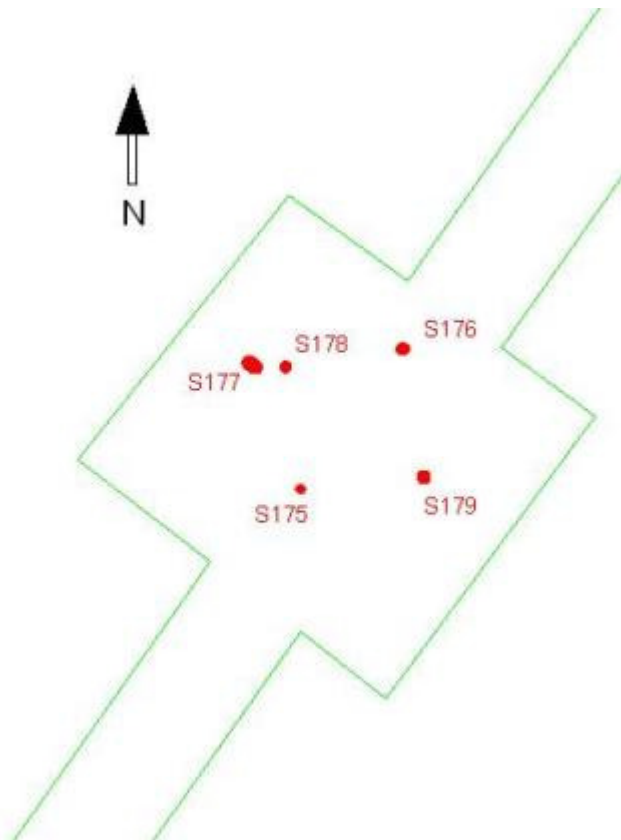
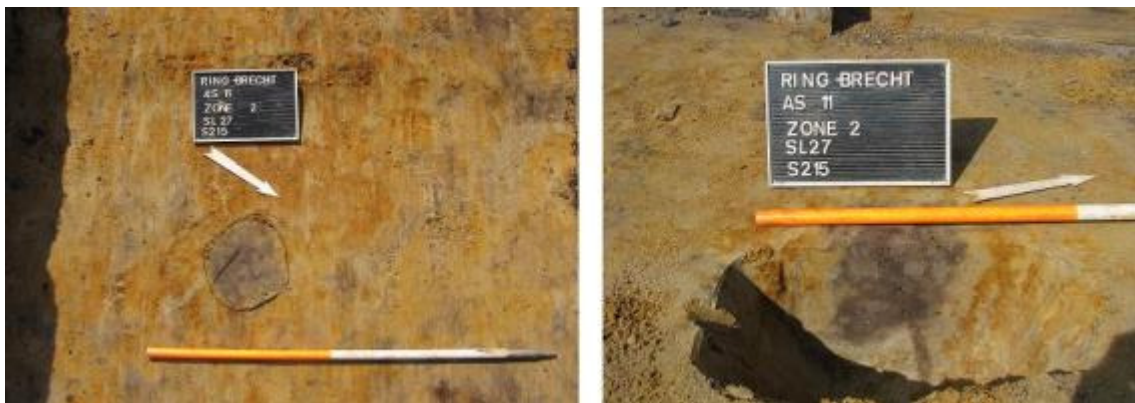

Fig. 1: Detail van het grondplan met spieker

In het zuidwestelijk deel van sleuf 26 werd eveneens een cluster van paalkuilen (S189-S210) aangetroffen die zowat dezelfde inhoud vertonen als de paalkuilen van de spieker, m.n. bruin en lichtbruin/grijs gevlekt zand. Ook hier werd een kijkvenster (kv 7) aangelegd, wat nog enkele extra paalkuilen opleverde (Afb. 27). Door de talrijke paalkuilen en de relatieve kleine oppervlakte die is opengelegd, is het moeilijk om onmiddellijk een structuur te herkennen. Wel zijn er duidelijk drie paalkuilen die zich op één rij bevinden (S200-S202). Een aantal van de aangeduide sporen zijn mogelijk natuurlijk, maar om geen enkel spoor te missen zijn ze allen aangeduid als spoor. Wat verder naar het noorden in Sleuf 26 werd S212 aangetroffen. Na het couperen ervan bleek ook dit spoor een paalkuil te zijn (cfr. Afb.28). De inhoud van de paalkuil bestaat uit grijs/lichtgrijs zand. Het spoor is ovaal van vorm en heeft een afmeting van 28 op 23 cm en een diepte van ca. 16 cm.

Afb. 26: Paalkuil S175 (spieker) in grondvlak en in coupe

Afb. 25: Paalkuil S125 in grondvlak en in coupe

Afb. 24: Coupe van paalkuil S162

Afb. 28: Kijkvenster 7 met cluster van paalkuilen

Afb. 27: Coupe van paalkuil S212

Tussen Sleuf 31 en 32 werd een extra kijkvenster (kv 13) aangelegd om de ruimtelijke spreiding van eventueel andere sporen of structuren meer naar het noorden na te gaan (Afb. 29). Dit kijkvenster leverde een viertal paalsporen op (S370-S373). Sporen S370 en S373 hebben een donkerbruin-grijze inhoud, terwijl de sporen S371 en S372 lichtgrijs zand bevatten met lichtbruine vlekken (Afb. 30). S370 heeft een afmeting van 24 op 23 cm en S373 is eerder ovaal met een afmeting van 45 op 41 cm. Paalsporen S371 en S372 hebben eenzelfde afmeting in grondvlak, zijnde een diameter van 21 cm. Twee van deze vier paalsporen werden gecoupeerd. Het betreft S371 en S373 (Afb. 31), waarbij de diepten respectievelijk 8 cm en 44 cm bedragen.

Tot slot werd een laatste sleuf (Sleuf 45) in dit deel van Zone 2 getrokken op het oefenterrein van voetbalclub Brecht. In deze sleuf werden slechts drie recente perceelsgreppels aangetroffen met een humeuze inhoud.

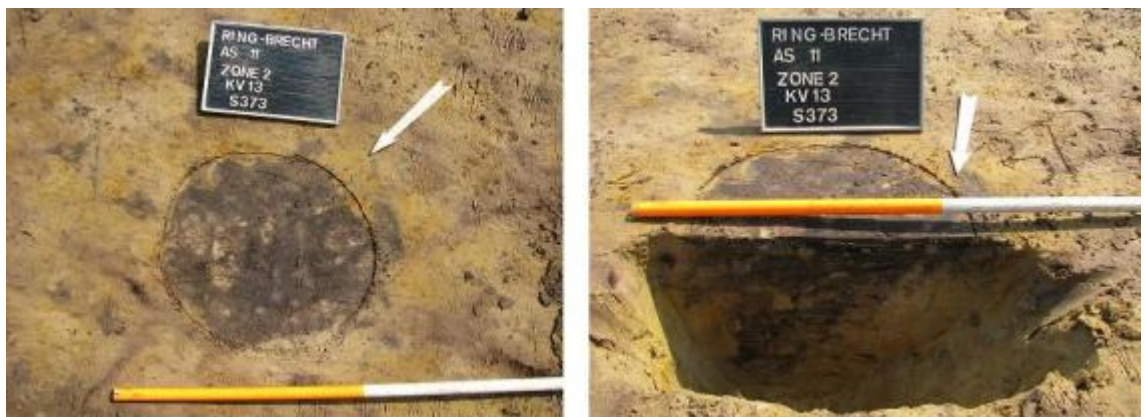
Afb. 29: Kijkvenster 13

4.1.2.3 Sleuf 39-44

In deze sleuven zijn sporen S238-A t.e.m. S268 + S369 benoemd. Een aantal van deze sporen zijn greppels die haaks op de sleuven zijn georiënteerd en bijgevolg in drie sleuven teruggevonden zijn (o.a. S252 en S253). De meeste greppels hebben een compacte inhoud en zijn grijs van kleur (Afb. 32). Naast de greppels zijn in de sleuven een aantal recente 'verstoringen' aangetroffen. In S255 zijn enkele 20ste-eeuwse scherven gevonden (Afb. 33). Ook werden aan de kant van de Veldstraat een aantal kleine, recente bakstenen muurtjes en een bakstenen waterput aangetroffen.

Afb. 31: Sporen S371 en S372

Afb. 30: Paalkuil S373 in grondvlak en in coupe

Ondanks de vele verstoringen zijn er ook drie paalkuilen (S264, S265 & S369) aangetroffen in Sleuf 42 en kijkvenster 12 (Afb. 34). Deze drie paalsporen bevatten grijs zand met lichtbruine vlekken. Paalkuilen S264 en S265 zijn ovaal van vorm en hebben een afmeting van 32-21 cm en 32-24 cm. S369 is rond van vorm met een diameter van 23 cm. Paalkuil S264 vertoont in coupe een diepte van ca. 18 cm (Afb. 35).

Afb. 32: Greppel S253

Afb. 33: Spoor met recent aardewerk

Afb. 34: Kijkvenster 12 en Sleuf 42

Afb. 35: Coupe van paalkuil S264

4.1.3 Zone 3 (Sleuf 46-51)

Zone 3 is de aan te leggen weg tussen het industrieterrein en de Veldstraat (= verlengde van de Ringlaan). Deze zone is te verdelen in twee delen, eveneens gescheiden door de beek. Er zijn zes sleuven (Sleuven 46 t.e.m. 51) aangelegd, waarvan drie in het eerste deel (kant van de industriezone, Sleuf 46-48) en drie in het tweede deel (naar de Veldstraat toe, Sleuf 49-51). Deze zes sleuven zijn 2 keer 3 sleuven die in het verlengde van elkaar liggen, waarbij de sleuven het toekomstige wegtracé volgen. In de zes sleuven, en de drie kijkvensters, zijn de sporen S269 t.e.m. S361 en S365 t.e.m. S368 benoemd. Sporen S269 t.e.m. S332 bevinden zich in de Sleuven 46-48, de overige sporen zijn te situeren in de andere sleuven.

4.1.3.1 Sleuf 46-48

In het eerste deel van Zone 3 (Sleuf 46 t.e.m. 48) zijn er in het totaal vier kringgreppels of grafcirkels aangetroffen die zich zowat op één lijn bevinden van noord naar zuid (S270, S273/305, S274 & S308/310) (Fig. 2). De vier kringgreppels hebben een gelijkaardige inhoud, nl. bruin-grijs zand. De maximale breedte van de greppels bedraagt tussen de 38 cm en de 54 cm. Ter hoogte van één van deze grafcirkels (S270) werd een kijkvenster (kv 9) opengelegd, waarbij de kringgreppel volledig kon worden vrijgelegd (Afb. 36). Het betreft een volledig gesloten monument, zonder een opening. De diameter van de grafcirkel kon berekend worden en werd vastgelegd op 9,15 cm (= buitenste diameter). De greppel van deze grafcirkel werd ook gecoupeerd en leverde een diepte op van ca. 16 cm op (Afb. 37). Opvallend zijn een aantal paalkuilen (S274, S275, S278 & S279) die zich rond kringgreppel S276 bevinden. Mogelijk betreft het hier een grafheuvel die is omgeven met een extra palenkrans.

De kringgreppels zijn te situeren in de metaaltijden. Een exacte datering is niet af te leiden, ook omdat er voorlopig nog geen materiaal uit deze structuren gerecupereerd kon worden. Een grafveld met kringgreppels of grafheuvels wordt wel vaker aangetroffen in de Noorderkempen van de provincie Antwerpen, o.a. in Weelde (Annaert 1998, p. 61-62) en Ravels (Annaert en Van Impe 1985, p. 37-41).

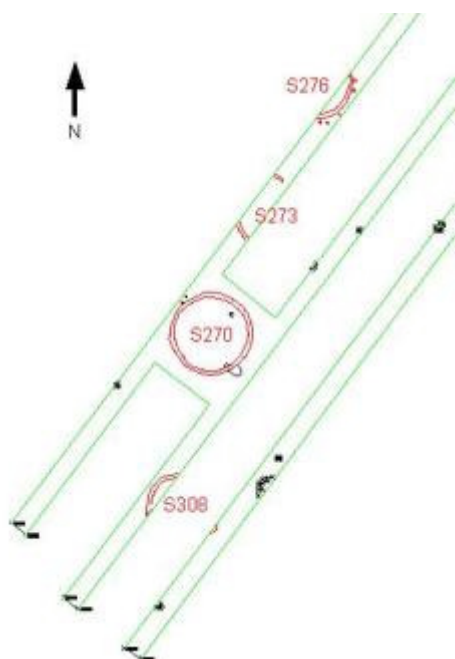

Fig. 2: Detail grondplan met situering van de vier kringgreppels

Verder werd er in dit deel van Zone 3 een palenkrans aangetroffen (Afb. 38). Ook hier werd een kijkvenster (kv 10) aangelegd, maar de volledige palenkrans kon niet worden gevolgd, aangezien een deel buiten het plangebied valt. Van de palenkrans konden er in het totaal 18 paalsporen aangeduid worden (S289-S295 & S317-327). De inhoud van de paalsporen varieert tussen donkerbruin-grijs en donkerbruin-grijs gevlekt zand (Afb. 39). De afmetingen van de paalkuilen varieert ook sterk, maar situeert zich hoofdzakelijk tussen de 40 en de 30 cm. De betekenis en functie van deze palen- of kuilenkrans is niet duidelijk. Er zijn reeds meerdere hypotheses geformuleerd hieromtrent (Schurmans 2010, p. 41). Aangezien de palenkrans in dit geval gelegen is nabij de grafcirkels kan de betekenis en functie hier wellicht gevonden worden in de funeraire sfeer. De precieze datering van deze structuur is voorlopig niet te achterhalen aangezien er geen materiaal werd aangetroffen bij het blootleggen van de structuur. Wellicht is de structuur, net zoals de kringgreppels, in de metaaltijden te plaatsen (Cherretté en Bourgeois 2002, p.23-27).

Afb. 36: Kringgreppel S270 in kijkvenster 9

Afb. 37: Coupe op kringgreppel S270

Afb. 38: Deel van de palenkrans (kijkvenster 10)

Afb. 39: Paalkuil S327 van de palenkrans

Tevens werden er zes paalsporen (S280-S285) aangetroffen in Sleuf 46, die mogelijk toe te schrijven zijn aan een zespalige structuur (Afb. 40). Deze ronde paalkuilen vertonen bruin/beige en grijs gevlekt zand. Paalkuil S280 (afmeting: 28 op 25 cm) werd gecoupeerd en bleek daarbij een diepte te vertonen van ca. 36 cm (Afb. 41). Het is mogelijk dat de structuur groter is, maar bevinden de andere paalkuilen zich naast de sleuf.

Afb. 40: Zespalige structuur in sleuf 46

Afb. 41: Paalkuil S280 (zespelige structuur) in grondplan en in coupe

Ook nog andere sporen zijn aangetroffen in desbetreffende sleuven, waaronder een aantal paalsporen, waarvan er eveneens enkele werden gecoupeerd. O.a. paalkuil S269 is gecoupeerd (Afb. 42). Dit spoor vertoont bruin/lichtbruin zand en is ovaal van vorm. Het spoor heeft een afmeting in grondvlak van 42 op 36 cm en heeft in coupe een diepte van ca. 20 cm. In coupe vertoont de paalkuil op de bodem van het spoor een donkerbruin gelaagde inhoud. S303 is een ronde paalkuil met een afmeting van 16 op 14 cm en een diepte van ca. 10 cm. Deze paalkuil bevat bruin-grijs zand.

Afb. 42: Coupe van paalkuil S269

4.1.3.2 Sleuf 49-51

In het tweede deel van Zone 3 werden drie parallelle sleuven opengelegd die met de geplande weg meedraaien (Sleuf 49-51). In deze sleuven werden, naast een aantal (paal)kuilen, enkele perceelsgreppels aangetroffen (Afb. 43). Ook hier vertonen de perceelsgreppels een humeuze inhoud en zijn donkerbruin-grijs van kleur.

Afb. 43: Perceelsgreppel S343

Ter hoogte van een aantal paalkuilen in Sleuf 50 (S348-351 en S365) is een extra kijkvenster (kv 11) getrokken (Afb. 44). Aan de zuidelijke kant van de sleuf leverde dit slechts één extra paalkuil op (S366). Dit paalspoor heeft sterke gelijkenissen met S348. Beide sporen hebben een bruin-grijze kleur en een diameter van 24 en 25 cm. S366 werd gecoupeerd en heeft een diepte van 16 cm (Afb. 45). Aan de noordelijke kant van de sleuf werden nog eens twee paalkuilen (S367 en S368) aangesneden. Deze paalkuilen vertonen gelijkenissen met S349-S351 en S365. De zes rond/ovale paalsporen bevatten donkerbruin-grijs los zand en afmetingen in lengte tot maximaal 36 en in breedte minimaal 27 cm. Twee van deze paalkuilen zijn gecoupeerd, nl. S349 en S351 (Afb. 46). Dit leverden een diepte op van respectievelijk 12 cm en 15 cm. Ondanks de concentratie van deze paalsporen kon er geen structuur in herkend worden. In Sleuf 49 werden er nog twee gelijkaardige paalsporen (S339 en S341) teruggevonden.

Afb. 44: Kijkvenster 11

Afb. 46: Paalkuil S366 in grondvlak en in coupe

Afb. 45: Paalkuil S351 in grondvlak en in coupe

4.2 Vondsten

4.2.1 Ruimtelijke spreiding

In het totaal werden er 17 scherven aangetroffen tijdens de archeologische prospectie op het plangebied van de 'Ring rond Brecht'. In Zone 1 werden er slechts drie scherven teruggevonden in de sporen. In Zone 2 werden de meeste scherven gerecupereerd, m.n. 12 scherven, waarvan de helft in S255. Ten slotte werden er nog twee scherven aangetroffen in Zone 3, waarbij één scherf als losse vondst werd teruggevonden in Sleuf 49.

Er werden geen vondsten aangetroffen in of in de nabijheid van de kringgreppels, noch bij of in de paalsporen van o.a. de spieker, waardoor het dateren van deze structuren op basis van eventueel aardewerk niet kan gepreciseerd worden.

4.2.2 Beschrijving

Twee van de scherven uit Zone 1 zijn geglazuurd, waarvan één vermoedelijk te dateren is in de late middeleeuwen (S073), en één is een oorfragment. Ook de meeste scherven aangetroffen in Zone 2 zijn geglazuurd, zowel de wandscherven als de oorfragmenten. De interessantste scherf die in deze zone is aangetroffen betreft een hardgebakken wandscherf in grijs aardewerk uit de waterput (S137). Deze scherf dateert wellicht uit de late of de post-middeleeuwse tijd, waardoor ook de waterput vermoedelijk in deze periode dient gesitueerd te worden. De helft van de vondsten in Zone 2 werden gedaan in S255. Het betreft echter recent aardewerk uit de 20ste eeuw. De losse vondst in Sleuf 49 (Zone 3) betreft een randscherf in dikwandig aardewerk. De andere uit Zone 3 werd aangetroffen in S355.

De overgrote meerderheid van de scherven die tijdens dit archeologisch vooronderzoek werden aangetroffen zijn in de post-middeleeuwen te dateren.

5 Besluit

5.1 Analyse en synthese

Tussen 28 maart en 15 april 2011 werd in opdracht van het Agentschap Wegen en Verkeer een archeologische prospectie uitgevoerd met ingreep in de bodem n.a.v. het project 'Ring rond Brecht'. Dit onderzoek werd uitgevoerd met behulp van proefsleuven om zo het plangebied op zijn archeologische waarde te kunnen inschatten.

Tijdens dit onderzoek werden er daadwerkelijk archeologisch waardevolle sporen en structuren aangetroffen, en dit in Zone 2 en Zone 3. Het betreft daarbij vier kringgreppels of grafcircels die werden aangetroffen in Zone 3. De vier kringgreppels zijn op één lijn gelegen, georiënteerd van noord naar zuid. Eén van de kringgreppels (S270) werd volledig vrijgelegd en bleek een diameter te hebben van bijna 10 m. Naast de kringgreppels werd er in Zone 3 eveneens een palenkrans aangesneden, waarvan reeds 18 paalsporen zijn blootgelegd. De volledige palenkrans kon echter niet gevolgd worden, aangezien een deel ervan buiten het plangebied valt. Tevens werden er zes paalsporen aangetroffen die toebehoren aan een zespalige structuur. In de sleuven naar de Veldstraat toe (Sleuf 49-51) werden eveneens een aantal paalsporen aangetroffen. Ook in Zone 2 werden tal van paalsporen gevonden. In Sleuf 26 werd een cluster van paalsporen aangetroffen waarin voorlopig nog geen structuren zijn herkend. In Sleuf 25 werden er vier paalsporen teruggevonden die toe te schrijven zijn aan een vierpalige spieker. Ook in Sleuf 27 is een gelijkaardig paalspoor aangetroffen, dat vermoedelijk ook toebehoort tot een dergelijke spieker. In het noordelijk deel van Zone 2 werd er een waterput aangesneden die vermoedelijk dateert in de late of post-middeleeuwen. In de nabijheid van deze waterput werden ook twee opvallende greppels teruggevonden, die in coupe twee opvullingen vertonen. In de sleuven die haaks naar de Veldstraat zijn getrokken (Sleuf 39-44) werden ook enkele greppels en paalsporen aangetroffen, die zich duidelijk op het hoger gelegen deel van dit terrein bevinden.

5.2 Conclusies en aanbevelingen

Beantwoorden van de onderzoeksvragen:

- zijn er sporen aanwezig?

Ja, er zijn tijdens de prospectie 373 sporen aangeduid.

- zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?

De meeste van deze sporen zijn antropogeen, slechts enkele zijn natuurlijk.

- hoe is de bewaringstoestand van de sporen (goed, gebioturbeerd, ...)?

De bewaringstoestand van de sporen is goed tot zeer goed te noemen. De meeste sporen zijn dan ook goed waar te nemen in de bodem.

- maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

Er zijn een aantal structuren aangetroffen, m.n.: grafcircels, palenkrans, vierpalige spiekers, zespalige structuur en tal van andere paalsporen

- behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

De sporen zijn te dateren in verschillende periodes. De kringgreppels of grafcircels zijn te dateren in de metaaltijden. De waterput dateert vermoedelijk uit de late of post-middeleeuwen.

- welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

Zowel de kringgreppels (grafcircels) als de nederzettingssporen (spiekers, paalsporen) verdienen bijzondere aandacht bij vervolgonderzoek.

Uit bovenstaande is te besluiten dat het plangebied zeer rijk is aan archeologisch waardevolle sporen en structuren. Daarom is het ook aangewezen dat het vervolgonderzoek met de nodige voorzichtigheid wordt uitgevoerd en dit door ervaren mensen die thuis zijn in landelijke nederzettingen en grafvelden. De zones die in aanmerking komen voor verder onderzoek zijn: volledige Zone 3 en grote delen van Zone 2 (zuidelijk deel met paalsporen en spieker, de zone rond de waterput en de hoger gelegen zone op de weg naar de Veldstraat). Bij het archeologisch onderzoek van Zone 3 is extra voorzichtigheid geboden en kan er best in twee vlakken worden verdiept. Dit op basis van de resultaten van het archeologisch vooronderzoek op de naastgelegen percelen waar het industrieterrein verder zal ontwikkeld worden door Igean, waar er eveneens grafcircels zijn aangetroffen maar ook urnengraven die zich niet diep in de bodem bevonden en dus gemakkelijk weggegraven kunnen worden.

6 Lijsten

6.1 Literatuurlijst

Annaert R., 1998 : Midden-Bronstijd-boerderij en grafheuvels te Weelde (An.), *Lunula. Archaeologia protohistorica IV*, p. 61-62

Annaert R., 1999 : Nederzettingssporen uit de metaaltijden op de sociale verkaveling ‘Capelakker’ te Brecht-Overbroek (An.), *Lunula. Archaeologia protohistorica VII*, p. 46-47

Annaert R. & Van Impe L., 1985 : Een grafheuvelgroep uit de IJzertijd te Klein-Ravels (Gem. Ravels), *Archaeologia Belgica 1-2*, p. 37-41

Annaert R. & Van Impe L., 2004 : Een overzicht in vogelvlucht, In : **Verbeek C., Delaruelle S. & Bungeneers J.** : *Verloren voorwerpen. Archeologisch onderzoek op het HSL-traject in de provincie Antwerpen*, Antwerpen, p.101-114

Bungeneers J., Delaruelle S. & Verbeek C., 2004 : De weg naar het archeologisch HSL-onderzoek, In : **Verbeek C., Delaruelle S. & Bungeneers J.** : *Verloren voorwerpen. Archeologisch onderzoek op het HSL-traject in de provincie Antwerpen*, Antwerpen, p.23-32

Cherretté B. & Bourgeois J., 2002 : Palenkrans uit de midden-Bronstijd en nederzettingssporen uit de late IJzertijd te Oedelem-Wulfsberge, W.-VI. (2001), *Lunula Archaeologia protohistorica IX*, p.23-27

De Boer E. (eds), 2011 : Opgraving in Waterdael III te Someren. Deel 1. Grafvelden en begravingen uit de IJzertijd en Romeinse tijd, *Zuidnederlandse Archeologische Rapporten 42*, Amsterdam

Delaruelle S., Maes M. & Verbeek C., 2003 : De trein stond even stil : Archeologisch onderzoek op het HSL-traject in de provincie Antwerpen, In : **Cuyt G. & Sas K. (red.)** : *Vlekken in het zand : Archeologie in en rond Antwerpen*, A.V.R.A. vzw, p. 73-84

Delaruelle S. & Verbeek C., 2004 : De metaaltijden op het HSL-traject, In : **Verbeek C., Delaruelle S. & Bungeneers J.** : *Verloren voorwerpen. Archeologisch onderzoek op het HSL-traject in de provincie Antwerpen*, Antwerpen, p.115-174

Delaruelle S., Verbeek C. & Declercq W., 2004 : Wonen en leven op het HSL-traject in de Romeinse tijd (ca. 50 v.C.-476 n.C.), In : **Verbeek C., Delaruelle S. & Bungeneers J.** : *Verloren voorwerpen. Archeologisch onderzoek op het HSL-traject in de provincie Antwerpen*, Antwerpen, p.189-258

Gautier S. & Annaert R., 2006 : Een woonerf uit de midden-IJzertijd onder de verkaveling Capelakker te Brecht-Overbroek (prov. Antwerpen), In : *Relicta 2*, p. 9-48

Schurmans M., 2010 : Een nederzetting uit de Midden en Late Bronstijd te Medemblik-Schepenwijk II, gemeente Medemblik, *Zuidnederlandse Archeologische Rapporten 40*, Amsterdam

Van Impe L., 1976 : Aardewerk uit een Bronstijdgrafheuvel te Brecht, In : **Van Impe L.** : *Enkele oudere vondsten uit de Noorderkempen. Bronstijd tot vroege IJzertijd*, *Archaeologia Belgica 183*, Brussel, p. 6-10

Verbeek C., Delaruelle S. & Bungeneers J., 2004 : *Verloren voorwerpen. Archeologisch onderzoek op het HSL-traject in de provincie Antwerpen*, Antwerpen

Verbeek C., Delaruelle S., 2004 : De Middeleeuwen op het HSL-traject, In : **Verbeek C., Delaruelle S. & Bungeneers J.** : *Verloren voorwerpen. Archeologisch onderzoek op het HSL-traject in de provincie Antwerpen*, Antwerpen, p.265-313

Verbeek C., Delaruelle S. & Maes M., 2002 : IJzertijdbewoning langs het HSL-traject in de provincie Antwerpen, *Lunula Archaeologie protohistoria* 10, p. 57-58

6.2 Lijst van afbeeldingen

Afb. 1: Situering plangebied (Bron: www.Google.com).....	7
Afb. 2: Kadaster zone tussen rotonde richting Wuustwezel	8
Afb. 3: Kadaster zones tussen Vladstraat en E19.....	8
Afb. 4: Bodemkaart (Bron: Geo-Vlaanderen).....	10
Afb. 5: Bodemprofielen Zone 1	11
Afb. 6: Bodemprofielen Zone 2	11
Afb. 7: Bodemprofiel Zone 3.....	11
Afb. 8: Kaart met aanduiding van de sites op het HSL-traject + situering plangebied (groene cirkel)	12
Afb. 9: Kaart met locaties van vindplaatsen (Bron: CAI).....	13
Afb. 10: Perceelgreppel.....	15
Afb. 11: Kijkvenster 1	16
Afb. 12: Greppels in sleuf 11	16
Afb. 13: Greppel S052 in grondvlak en in coupe.....	17
Afb. 14: Greppel S052 in grondvlak en in coupe	17
Afb. 15: Kuil S082 met heterogene inhoud	18
Afb. 16: Coupe op greppel S135	19
Afb. 17: Kijkvenster 4 met twee parallelle greppels (S135 en S136).....	19
Afb. 18: Waterput S137	20
Afb. 19: Greppel S113 in grondvlak en in profiel	20
Afb. 20: Boring (B1) uit de kern van de waterput	21
Afb. 21: Kijkvenster 3	21
Afb. 22: Perceelgreppel S243	22
Afb. 23: Kijkvenster 6 met spieker.....	23
Afb. 24: Coupe van paalkuil S162	24
Afb. 25: Paalkuil S125 in grondvlak en in coupe	24
Afb. 26: Paalkuil S175 (spieker) in grondvlak en in coupe	24
Afb. 27: Coupe van paalkuil S212.....	25
Afb. 28: Kijkvenster 7 met cluster van paalkuilen.....	25
Afb. 29: Kijkvenster 13	26

Afb. 31: Paalkuil S373 in grondvlak en in coupe.....	27
Afb. 30: Sporen S371 en S372	27
Afb. 32: Greppel S253.....	28
Afb. 33: Spoor met recent aardewerk	28
Afb. 34: Kijkvenster 12 en Sleuf 42	29
Afb. 35: Coupe van paalkuil S264	29
Afb. 36: Kringgreppel S270 in kijkvenster 9	31
Afb. 37: Coupe op kringgreppel S270	31
Afb. 38: Deel van de palenkrans (kijkvenster 10).....	32
Afb. 39: Paalkuil S327 van de palenkrans.....	32
Afb. 40: Zespelige structuur in sleuf 46.....	33
Afb. 41: Paalkuil S280 (zespelige structuur) in grondplan en in coupe.....	34
Afb. 42: Coupe van paalkuil S269.....	34
Afb. 43: Perceelsgreppel S343	35
Afb. 44: Kijkvenster 11.....	36
Afb. 46: Paalkuil S351 in grondvlak en in coupe	36
Afb. 45: Paalkuil S366 in grondvlak en in coupe	36

7 Bijlagen

Bij dit rapport horen de volgende bijlagen:

1. Sporenlijst
2. Vondstenlijst
3. Fotolijst
4. Opgravingsplan
5. CD-ROM / DVD met rapport, foto's en bijlagen

Colofon

Auteur: Kevin Bouckaert

Bijdragen van:

Redactie: Wim Tiri

Veldwerk: Kevin Bouckaert en Ilse Huylebroeck

Tekeningen:

Determinatie vondsten:

Archaeological Solutions bvba
Paardenstraatje 3, 2800 Mechelen
Telefoon +32 (0) 496 27 79 41
Fax +32 (0) 15 330 990
info@archaeological-solutions.be
www.archaeological-solutions.be

Archaeological Solutions bvba
Paardenstraatje 3, 2800 Mechelen

Telefoon +32 (0) 496 27 79 41

Fax +32 (0) 15 330 990

info@archaeological-solutions.be

www.archaeological-solutions.be

